

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

17 березня 2020 року

м. Київ

№ 28

Про затвердження Положення про порядок взаємодії юридичних осіб, що здійснюють операції з оброблення та зберігання готівки, з іншими юридичними особами

Відповідно до статей 7, 15, 33 та 56 Закону України “Про Національний банк України”, з метою визначення порядку взаємодії юридичних осіб, які отримали ліцензію Національного банку України на надання банкам послуг з інкасації та погодження Національного банку України на здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки, із суб’єктами господарювання, банками та Національним банком України Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про порядок взаємодії юридичних осіб, що здійснюють операції з оброблення та зберігання готівки, з іншими юридичними особами, що додається.

2. Департаменту грошового обігу (Віктор Зайвенко) після офіційного опублікування довести до відома банків та юридичних осіб, які отримали ліцензію Національного банку України на надання банкам послуг з інкасації та погодження Національного банку України на здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки, інформацію про прийняття цієї постанови.

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Сергія Холода.

4. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Яків СМОЛІЙ

Інд. 50

Аркуш погодження додається

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
17 березня 2020 року № 28

Положення про порядок взаємодії юридичних осіб, що здійснюють операції з оброблення та зберігання готівки, з іншими юридичними особами

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Закону України “Про Національний банк України” та нормативно-правових актів Національного банку України (далі – Національний банк) і є нормативно-правовим актом, що встановлює вимоги щодо здійснення юридичною особою, яка отримала ліцензію Національного банку на надання банкам послуг з інкасації та погодження Національного банку на здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки (далі – інкасаторська компанія), операцій з оброблення та зберігання готівки, а також взаємодії інкасаторської компанії з юридичними особами та їх відокремленими підрозділами незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, фізичними особами, які здійснюють підприємницьку діяльність (далі – суб’єкти господарювання), банками України, банками, щодо яких Правління Національного банку прийняло рішення про надання їм повноважень на зберігання запасів готівки Національного банку (далі – уповноважені банки), і Національним банком.

2. Вимоги цього Положення поширюються на:

1) інкасаторські компанії;

2) суб’єктів господарювання та банки України, які уклали з інкасаторською компанією договори на надання їм послуг з інкасації та здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки;

3) уповноважені банки, Національний банк у частині приймання від інкасаторської компанії та видачі їй готівки, обміну на придатну до обігу готівку.

3. Вимоги цього Положення не поширюються на касові операції інкасаторської компанії, що здійснюються та оформляються для забезпечення господарських потреб, які виникають у процесі її функціонування [включаючи проведення розрахунків з бюджетами та державними цільовими фондами за податками і зборами (обов'язковими платежами)], відповідно до вимог Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 року № 148 (зі змінами) (далі – Положення № 148).

4. Терміни в цьому Положенні вживаються в такому значенні:

1) готівкова виручка – сума готівки, що здається суб'єктами господарювання для зарахування на будь-який банківський рахунок суб'єкта господарювання на його вибір;

2) зберігання – це зберігання у сховищі інкасаторської компанії готівки, яка належить іншим юридичним особам і не оприбутковується до каси інкасаторської компанії (не відображається у бухгалтерському обліку за рахунками каси);

3) каса – спеціально обладнане приміщення інкасаторської компанії для приймання, оброблення, зберігання, видачі готівки;

4) касова книга – документ установленої форми, що застосовується для здійснення первинного обліку готівки в касі;

5) касовий ордер – первинний документ (прибутковий або видатковий касовий ордер), що застосовується для оформлення надходжень (видачі) готівки до/з каси;

6) касові документи – документи, за допомогою яких відповідно до законодавства України оформляються операції з готівкою, що здійснюються в касі інкасаторської компанії;

7) розрахунковий банк – будь-який банк, у якому відкрито окремий поточний рахунок інкасаторської компанії.

Інші терміни в цьому Положенні вживаються у значеннях, наведених у законах України та нормативно-правових актах Національного банку.

5. Предметом регулювання цього Положення є такі операції:

1) приймання інкасованої готівки від суб'єктів господарювання та з операційних кас банків (філій, відділень) до каси інкасаторської компанії для

оброблення та зарахування суми готівки на поточні рахунки суб'єктів господарювання та кореспондентські рахунки банків;

2) приймання до каси інкасаторської компанії касет із готівкою після інкасації автоматизованих касових машин (АТМ), банкоматів, програмно-технічних комплексів самообслуговування (далі – платіжні пристрої);

3) надання інкасаторською компанією розрахунковому банку платіжних доручень для зарахування безготівкових коштів суб'єктам господарювання та банкам за прийняту готівку або за отримання придатної до обігу готівки в уповноваженому банку/Національному банку з окремого поточного рахунку інкасаторської компанії;

4) перерахування банком безготівкових коштів на окремий поточний рахунок інкасаторської компанії в розрахунковому банку для отримання від неї готівки для підкріплення своїх операційних кас, завантаження банкоматів;

5) видача готівки з каси інкасаторської компанії та її доставка до операційних кас банків (філій, відділень), до уповноваженого банку або Національного банку, операції із завантаження платіжних пристроїв;

6) приймання банками (філіями, відділеннями) до операційної каси готівки від інкасаторської компанії;

7) приймання уповноваженим банком/Національним банком готівки від інкасаторської компанії;

8) перерахування безготівкових коштів уповноваженим банком/Національним банком на окремий поточний рахунок у розрахунковому банку інкасаторської компанії за здану готівку;

9) видача банками (філіями, відділеннями) з операційної каси готівки інкасаторській компанії для підкріплення своїх операційних кас, завантаження банкоматів;

10) видача уповноваженим банком/Національним банком інкасаторській компанії придатної до обігу готівки;

11) здійснення уповноваженим банком/Національним банком приймання не придатної до обігу готівки та видачі придатної до обігу готівки в рівнозначній сумі.

12) зберігання готівки у сховищі інкасаторської компанії на підставі та в межах укладених договорів з іншими юридичними особами.

6. Інкасаторська компанія має право розпочати здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки з дати внесення до електронного реєстру ліцензій на інкасацію облікового запису про надання погодження на здійснення юридичною особою операцій з оброблення та зберігання готівки відповідно до вимог Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 24 грудня 2015 року № 926 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 22 грудня 2018 року № 150).

7. Інкасаторська компанія зобов'язана забезпечити оброблення готівки в приміщеннях касового вузла та зберігання готівки у сховищах з відповідним класом опору згідно з вимогами Правил з організації захисту приміщень банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 10 лютого 2016 року № 63 (зі змінами).

8. Інкасаторська компанія зобов'язана укласти договір страхування зі страховою компанією про повне відшкодування банкам та їх клієнтам збитків, що виникли внаслідок утрати готівки під час її оброблення та зберігання інкасаторською компанією.

9. Зберігання готівки у сховищах інкасаторської компанії здійснюється згідно з укладеними договорами про зберігання готівки з іншими юридичними особами з додержанням вимог законодавства України щодо її зберігання.

Банк (юридична особа) має право відповідно до умов укладеного договору про зберігання готівки проконтролювати наявність готівки, що зберігається у сховищі інкасаторської компанії.

10. Касові працівники інкасаторської компанії здійснюють операції з оброблення готівки в касі інкасаторської компанії з обов'язковою відеофіксацією процесу перерахування готівки на обладнанні для автоматизованого оброблення банкнот відповідно до вимог внутрішнього положення інкасаторської компанії, що регулює здійснення нею операцій з оброблення та зберігання готівки (далі – внутрішнє положення), та з використанням програмного забезпечення.

Інкасаторська компанія зобов'язана здійснювати операції з оброблення банкнот на автоматизованих системах оброблення банкнот з урахуванням вимог, визначених нормативно-правовим актом Національного банку з питань ведення касових операцій банками в Україні.

11. Інкасаторська компанія зобов'язана визначити банк/банки та відкрити в ньому/в них окремий поточний рахунок/рахунки, через який/які розрахунковий банк здійснюватиме за платіжним дорученням зарахування суми інкасованої, обробленої та доставленої готівки від суб'єктів

господарювання та банків на їх рахунки та перерахування коштів банкам/уповноваженим банкам/Національному банку за готівку.

Інкасаторська компанія зобов'язана повідомляти Національний банк про відкриття кожного поточного рахунку в розрахунковому банку.

12. Ліміт залишку готівки в касі інкасаторської компанії не встановлюється. Загальна сума готівки, що перебуває в інкасаторській компанії, не повинна перевищувати обсягів, що відповідають класу опору сховищ.

II. Взаємодія інкасаторської компанії із суб'єктами господарювання

13. Інкасаторська компанія надає банкам послуги з інкасації готівкової виручки суб'єктів господарювання – клієнтів банків та здійснює операції з оброблення та зберігання цієї готівки на підставі та в межах укладених договорів.

14. Інкасаторська компанія під час здійснення інкасації готівкової виручки суб'єктів господарювання застосовує супровідні документи, форма яких визначена Інструкцією з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 31 березня 2017 року № 29 (зі змінами) (далі – Інструкція № 29).

15. Оприбуткування готівкової виручки, інкасованої від суб'єктів господарювання до каси інкасаторської компанії, проводиться за оформленим на загальну суму прибутковим касовим ордером, форма якого визначена в додатку 2 до Положення № 148. Квитанція до прибуткового касового ордера (що є відривною частиною такого ордера), яка є підтвердженням про приймання готівки до каси інкасаторської компанії, не видається інкасаторам інкасаторської компанії, а зберігається у касі інкасаторської компанії разом із прибутковим касовим ордером.

16. Інкасаторська компанія після оброблення інкасованої готівки суб'єктів господарювання оформляє через програмний комплекс "Клієнт-Банк" та відправляє розрахунковому банку платіжні доручення для перерахування зі свого окремого поточного рахунку її фактичної суми на поточні рахунки суб'єктів господарювання за реквізитами та в строк, визначеними умовами договорів.

17. Інкасаторська компанія:

1) відображає надходження готівки до каси та її видачу з каси в касовій книзі;

2) здійснює записи в касовій книзі на підставі інформації, зазначеної в касових документах;

3) забезпечує ведення касової книги в порядку, визначеному Положенням № 148.

18. Інkasаторська компанія має право здійснювати оформлення касових документів та ведення касової книги в паперовому або електронному вигляді. Електронні касові документи повинні бути оформлені відповідно до вимог законодавства України у сфері електронного документообігу.

Під час складання документів за допомогою засобів комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, за допомогою якого ведеться відображення операцій, документи за формою та змістом мають відповідати формі та змісту документів у паперовому вигляді.

III. Взаємодія інkasаторської компанії з банками України

19. Питання, пов'язані з організацією інkasації готівки, порядком отримання (передавання) готівки від банку, оброблення готівки та її видачі банку, відповідальність сторін врегульовуються укладеними договорами між інkasаторською компанією та банками з урахуванням вимог Інструкції № 29 та Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 25 вересня 2018 року № 103.

20. Банк здійснює видачу готівки з операційної каси бригаді інkasації інkasаторської компанії за описом цінностей у національній валюті України, що перевозяться (далі – опис цінностей), який оформляється в трьох примірниках, або за супровідним касовим ордером до сумки з валютними цінностями та прибутково-видатковим касовим ордером.

21. Бригада інkasації інkasаторської компанії під час проведення інkasації платіжних пристроїв здійснює розвантаження платіжних пристроїв та роздрукування чека інkasації про залишки банкнот у касетах, що вилучаються.

22. Бригада інkasації доставляє після закінчення маршруту інkasації інkasовану готівку операційних кас банків (філій, відділень), платіжних пристроїв до каси інkasаторської компанії і передає її відповідальним особам за відповідними супровідними документами.

23. Інкасаторська компанія після оброблення інкасованої готівки оприбутковує готівку в касу, оформляє та надає через програмний комплекс “Клієнт-Банк” до розрахункового банку платіжні доручення на перерахування зі свого окремого поточного рахунку суми фактично обробленої готівки на кореспондентські рахунки банків.

24. Інкасаторська компанія отримує від банків відповідно до умов укладеного договору заявку для отримання від інкасаторської компанії готівки з доставкою до операційної каси банку (філії, відділення) або завантаження платіжних пристроїв.

Інкасаторська компанія з урахуванням наявної в касі готівки надсилає до банку рахунок для здійснення перерахування на окремий поточний рахунок інкасаторської компанії в розрахунковому банку безготівкових коштів за готівку.

25. Видача готівки з каси інкасаторської компанії для здійснення її доставки до операційних кас банків (філій, відділень), завантаження платіжних пристроїв оформляється видатковим касовим ордером, форма та порядок заповнення якого визначена в Положенні № 148.

26. Банк (філія, відділення) здійснює приймання готівки від бригади інкасації інкасаторської компанії до операційної каси банку (філії, відділення) за описом цінностей, на підставі якого оформляється прибутково-видатковий касовий ордер.

27. Інкасаторська компанія має право здійснювати операції із завантаження платіжних пристроїв готівкою відповідно до укладених договорів.

Бригада інкасаторів отримує в касі інкасаторської компанії касети з готівкою для завантаження платіжних пристроїв у порядку, визначеному внутрішнім положенням.

На суму банкнот, що вкладено в касети та передано бригаді інкасації, оформляється видатковий касовий ордер на кожний платіжний пристрій.

Інкасатори під час завантаження платіжного пристрою готівкою роздруковують чек, сформований платіжним пристроєм, із зазначенням номіналів банкнот та суми, що завантажені в платіжний пристрій.

28. Банк/інкасаторська компанія зобов'язаний/зобов'язана надіслати Національному банку не пізніше наступного робочого дня засобами програмного комплексу АРМ “Автоматизація оброблення заявок банків на підкріплення готівкою, вивезення її надлишків і не придатних до обігу банкнот і монет” або, як виняток, засобами електронного зв'язку (за погодженням з Національним банком) повідомлення в розрізі регіонів про передавання готівки інкасаторській компанії/банку.

У повідомленні зазначається:

1) у разі видачі готівки – дата видачі готівки, найменування банку/інкасаторської компанії, що видав/видала готівку, код регіону, сума готівки, що зазначена в прибутково-видаткових касових ордерах, складених за описами цінностей, квитанціях/чеках платіжних пристроїв та банкоматів, та найменування отримувача банку/інкасаторської компанії з кодом регіону;

2) у разі отримання готівки – дата отримання готівки, найменування банку/інкасаторської компанії, що отримав/отримала готівку, код регіону, сума готівки, що зазначена в прибутково-видаткових касових ордерах, складених за описами цінностей, квитанціях/чеках платіжних пристроїв та банкоматів, найменування відправника банку/інкасаторської компанії, дата видачі готівки з кодом регіону та дані сум надлишків/недостач готівки за фактом їх виявлення.

IV. Здавання та отримання інкасаторською компанією готівки до/від уповноваженого банку/Національного банку

29. Інкасаторська компанія має право здійснювати вивезення зі своєї каси готівки, включаючи не придатну до обігу готівку, до уповноваженого банку згідно з укладеним договором або на договірних умовах до Національного банку шляхом приєднання до Публічної пропозиції Національного банку України на укладення Єдиного договору банківського обслуговування та надання інших послуг Національним банком України, розміщеної на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

30. Інкасаторська компанія складає заявку на здавання та/або отримання готівки в розрізі номіналів та індексів банкнот/монет і надсилає до Національного банку засобами програмного комплексу “Автоматизація оброблення заявок банків на підкріплення готівкою, вивезення придатних і не придатних до обігу банкнот і монет” або до уповноваженого банку засобами електронної пошти.

31. Бригада інкасації інкасаторської компанії здійснює здавання до уповноваженого банку/Національного банку готівки з використанням опису цінностей.

Уповноважений банк/Національний банк після приймання готівки згідно з описом цінностей здійснює безготівкове перерахування на окремий поточний рахунок інкасаторської компанії у розрахунковому банку коштів на суму прийнятої готівки.

32. Інкасаторська компанія зобов’язана здавати до уповноваженого банку/Національного банку не придатну до обігу готівку та має право

отримувати придатну до обігу готівку в рівнозначній сумі.

33. Інкасаторська компанія зобов'язана надавати Національному банку інформацію про готівкові операції за його запитом.

34. Національний банк не частіше одного разу на рік здійснює контроль за дотриманням інкасаторською компанією вимог цього Положення, інших нормативно-правових актів, які регламентують вимоги до здійснення касових операцій та операцій з оброблення і зберігання готівки.

35. Національний банк здійснює перевірку діяльності інкасаторської компанії згідно з порядком, установленим у Положенні про порядок проведення перевірок юридичних осіб, які отримали ліцензію Національного банку України на надання банкам послуг з інкасації, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 05 липня 2017 року № 60 (зі змінами).

Директор Департаменту
грошового обігу

Віктор ЗАЙВЕНКО

ПОГОДЖЕНО
Заступник Голови
Національного банку України

_____ С. ХОЛОД
(підпис)

_____ 2020 року
(дата)